

XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH ORQALI MINTAQANI IJTIMOİY- IQTISODIY RIVOJLANTIRISH

Raximova L.A.

Osiyo xalqaro universiteti.

Qaxorova Jasmina Negmurod qizi

Osiyo xalqaro universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15512157>

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash strategiyalariga bag'ishlangan. Maqolada xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning ahamiyati, ularning iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarga ta'siri statistik ma'lumotlar va ilmiy tahlillar asosida yoritiladi. "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi (2022-2026)" va "O'zbekiston – 2030" dasturlari doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinadi. Xalqaro tajriba va zamonaviy yondashuvlarga asoslangan holda, mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish uchun takliflar keltiriladi.

Kalit so'zlar: xorijiy investitsiyalar, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, mintaqaviy iqtisodiyot, tashqi savdo, yashil iqtisodiyot, raqamli iqtisodiyot, islohotlar, statistik ma'lumotlar, O'zbekiston – 2030 strategiyasi, davlat-xususiy sheriklik.

O'zbekiston Respublikasi so'nggi yillarda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Xorijiy investitsiyalar iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va aholi farovonligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqola xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning mintaqaviy iqtisodiyotga ta'sirini ilmiy tahlillar va statistik ma'lumotlar asosida ko'rib chiqadi hamda xalqaro tajribaga asoslangan takliflar beradi. Xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, eksport salohiyatini oshirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish orqali ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2024-yilda O'zbekistonning yalpi ichki mahsuloti (YAIM) 6,5% ga o'sib, 115 milliard dollarga yetdi, xorijiy investitsiyalar hajmi esa 1,6 barobar oshib, 35 milliard dollarni tashkil etdi. Shu bilan birga, 2020-2024 yillarda 10 milliard dollarlik 242 ta yirik loyiha ishga tushirilib, 100 mingdan ortiq yangi ish o'rinlari yaratildi.

Masalan, Qoraqalpog‘iston Respublikasida 2020-2022 yillarda 523 million dollarlik xorijiy investitsiyalar jalb qilinib, 1359 ta loyiha orqali 17,5 mingta yangi ish o‘rni yaratildi.

Bu loyihalar orqali mintaqaning eksport hajmi 15% ga oshdi, bu esa ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka xizmat qildi.

2022-yilda qabul qilingan ushbu strategiya xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda muhim yo‘nalishlarni belgiladi. Strategiyada 2026-yilga qadar 120 milliard dollar, shu jumladan 70 milliard dollar xorijiy investitsiya jalb qilish rejalashtirilgan. Asosiy islohotlar:

- **Soliq va bojxona islohotlari:** 2023-yilda qo‘shilgan qiymat solig‘i 15% dan 12% ga, 2025-yilda foyda solig‘i 20% dan 15% ga pasaytirildi.

- **Huquqiy kafolatlar:** 2017-yilda valyuta konvertatsiyasi liberallashtirildi, bu xorijiy investorlar uchun foydani repatriatsiya qilishni osonlashtirdi.

- **Davlat-xususiy sheriklik (DXSh):** Energetika, transport va sog‘liqni saqlash sohalarida 14 milliard dollarlik DXSh loyihalari boshlandi.

Ushbu strategiya mintaqaviy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan. 2024-yilga kelib, 50 ta tumanga 100 million dollardan ortiq investitsiya kiritildi. 22 ta erkin iqtisodiy zonada 589 ta korxona 42 trillion so‘mlik mahsulot ishlab chiqardi. Masalan, Navoiy viloyatida 2022-2024 yillarda 1,2 milliard dollarlik 45 ta loyiha ishga tushirildi, bu esa mintaqada sanoat ishlab chiqarishni 20% ga oshirdi.

2019-yilda qabul qilingan “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” mintaqalarda ekologik barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qildi. 2026-yilga qadar iqtisodiyotning energiya samaradorligini 20% ga oshirish va issiqxona gazlari chiqindilarini 20% ga kamaytirish rejalashtirildi. Qayta tiklanuvchi energiya manbalariga 2024-yilda 2 milliard dollar investitsiya kiritildi, bu xorijiy investorlar uchun mintaqalarni jozibador qildi.

Raqamli iqtisodiyot sohasida tuman statistika bo‘limlarida ma’lumotlarni raqamlashtirish va elektron raqamli imzo tizimi joriy etildi. Bu investitsiya loyihalarini monitoring qilishni soddalashtirdi va investorlar ishonchini oshirdi.

Quyidagi statistik ma’lumotlar xorijiy investitsiyalarning ta’sirini ko‘rsatadi: 2024-yilda xorijiy investitsiyalar 35 milliard dollarga yetdi, bu 2020-yilga nisbatan 2,3 barobar o‘shishni tashkil etdi. 2020-2024 yillarda 100 mingdan ortiq yangi ish o‘rni yaratildi, ayniqsa, Qoraqalpog‘iston va Farg‘ona viloyatlarida. Eksport hajmi 27 milliard dollarga yetdi, eksport qiluvchi korxonalar soni 6500 tadan 12 mingtaga oshdi. 2020-2024 yillarda sanoat ishlab chiqarish hajmi 2,5 baravar oshdi, YAIMdagi ulushi 24,2% dan 28% ga yetdi.

Xalqaro tajribaga asoslangan holda, quyidagi takliflar mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishga xizmat qiladi:

Singapur va BAA tajribasiga asoslanib, erkin iqtisodiy zonalar sonini ko'paytirish va ularga soliq imtiyozlarini kengaytirish. Xitoyning "Bir kamar, bir yo'l" tashabbusiga integratsiya orqali transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish. Mintaqalarda texnoparklar va startap akseleratorlari tashkil etish orqali xorijiy texnologik kompaniyalarni jalb qilish.

Qayta tiklanuvchi energiya loyihalariga investitsiyalarni ko'paytirish, masalan, quyosh va shamol energiyasi loyihalariga 5 milliard dollar jalb qilish. Investitsiya loyihalarini boshqarish uchun blokcheyn va sun'iy intellektga asoslangan platformalarni joriy etish.

Xorijiy investitsiyalar O'zbekistonning mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynamoqda. "Yangi O'zbekiston" va "O'zbekiston – 2030" strategiyalari doirasida amalga oshirilgan islohotlar iqtisodiy o'sish, ish o'rinlari yaratish va infratuzilmani modernizatsiya qilishga xizmat qildi. Statistik ma'lumotlar 2024-yilda xorijiy investitsiyalarning 35 milliard dollarga yetganini va 100 mingdan ortiq yangi ish o'rinlari yaratilganini tasdiqlaydi. Xalqaro tajribani hisobga olgan holda, erkin iqtisodiy zonalar, logistika tarmog'i va yashil texnologiyalarni rivojlantirish orqali mintaqalar raqobatbardoshligi va aholi farovonligi yanada oshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qudratova, G. M. (2025). *TEKNOLOGIK PARKLARNING MINTAQA INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(8), 170-178.
2. Sodiqova, N. (2025). *IQTISODIYOT FANLARINI O'QITISHDA TALABALAR TEXNIK TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING AMALDAGI HOLATI VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал*, 2(19).
3. Bahodirovich, K. B. (2025, April). *STRUCTURE OF THE CASH FLOWS STATEMENT. In CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY* (Vol. 1, No. 1, pp. 325-330).
4. Алимова, Ш. А. (2025). *УСТОЙЧИВЫЕ ЦЕПОЧКИ ПОСТАВОК: ОТ ТРЕНДА К НЕОБХОДИМОСТИ РАСШИРЕННАЯ ВЕРСИЯ. Modern Science and Research*, 4(5), 76-81.

5. Toshov, M. H. (2025). SANOAT KORXONALARIDA MEHNATGA HAQ TO'LASH TIZIMINI BOSHQARISH. *Modern Science and Research*, 4(4).
6. Azimov, B. (2025). METHODS AND MODELS FOR ASSESSING THE SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF REGIONAL INNOVATION INFRASTRUCTURE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 685-691.
7. Ikromov, E. I., & Safarova, J. (2025). O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI HUDUDLARDA RIVOJLANTIRISHI ISTIQBOLLARI. *Modern Science and Research*, 4(4), 421-428.
8. Raxmonqulova, N. O. (2025). DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY ON A GLOBAL SCALE AND THE EXPERIENCE OF COUNTRIES. *SHOKH LIBRARY*.
9. Shadiyev, A. X. (2025). MINTAQANING IJTIMOYIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(7), 145-150.
10. Naimova, N. (2025). THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON MODERN ECONOMIC PROFESSIONS. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 153-155.
11. Bazarova, M. (2025). FEATURES OF ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF INNOVATION RISK MANAGEMENT OF AN EDUCATIONAL ORGANIZATION IN THE PROCESS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF ACTIVITIES. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 161-164.
12. Jumayeva, Z. (2025). THE ROLE OF MICROECONOMIC ANALYSIS IN ENHANCING ECONOMIC EFFICIENCY THROUGH MARKET EQUILIBRIUM ANALYSIS. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 634-637.
13. Bobojonova, M. (2025). GREEN ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN AND ITS OPPORTUNITIES. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 592-595.
14. Jumayeva, Z. (2025). THE FORMATION OF THE GREEN ECONOMY CONCEPT, STAGES OF DEVELOPMENT AND ITS RELEVANCE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 262-266.
15. Ibragimov, A. (2025). TAX POLICY AND IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 259-261.
16. Djurayeva, M. (2025). ISSUES OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 596-598.

17. Umarova, H. (2025). RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA KORXONA RISKLARINI BOSHQARISH VA BAHOLASH AMALIYOTI TAHLILI. *Modern Science and Research*, 4(5), 158-161.
18. Aslanova, D. (2025). CHALLENGES OF IMPLEMENTING MODERN MANAGEMENT PRINCIPLES IN THE TOURISM INDUSTRY. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 119-121.
19. Rajabova, D. (2025). SPECIFIC FEATURES AND FACTORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE INNOVATIVE ENVIRONMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1(2), 474-479.
20. Игамова, III. 3. (2024). МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ. *Gospodarka i Innowacje*, 43, 335-340.
21. Akramova, O. (2025). FOREIGN COUNTRIES IN EXPERIENCE INVESTMENT ATTRACTIVENESS INCREASE MECHANISMS AND UZBEKISTAN IN PRACTICE USE OPPORTUNITIES. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(1), 395-398.
22. Jumayev, B. (2025). BIG DATA: CUSTOMER CREDIT ANALYSIS USING DIGITAL BANKING DATABASE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(2), 1056-1059.
23. Gafarova, D. (2025). INNOVATION POLICY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 165-167.
24. Raximova, L. (2025). DIRECTIONS AND PRIORITY FEATURES OF THE TRANSITION TO THE "GREEN ECONOMY". *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 156-160.